

ศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (Court Arbitration for Sport)

นายนคร สะอาด¹

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (Court Arbitration for Sport) หรือ CAS หรือที่คนส่วนใหญ่ชอบเรียกกันว่า “ศาลกีฬาโลก” นั้นอาจมีคำถามกลับมาว่า ทำไมถึงต้องมีศาล CAS นี้ด้วย จึงควรที่ผู้เขียนจะได้กล่าวถึง ความสำคัญของกิจกรรมด้านการกีฬาเสียก่อนว่า กิจกรรมทางด้านการกีฬานั้นถือว่ามี ความสำคัญยิ่งต่อสังคมโลกอย่างไร

ด้วยคณะกรรมการโอลิมปิกสากล International Olympic Committee หรือ IOC ซึ่งถือเป็นองค์กรทางด้านการกีฬาที่สำคัญ โดยตามกฎข้อที่ 15 แห่งกฎบัตรโอลิมปิก (Olympic Charter) คณะกรรมการโอลิมปิกสากล (International Olympic Committee: IOC) นั้นมีสถานะเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีใช้รัฐ (International Non-Governmental Organizations: INGOs) ที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการกีฬาในด้านเชิงสร้างสรรค์ ที่จักสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเพื่อสร้างสันติภาพของโลก การแข่งขันกีฬาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของมวลมนุษยชาติ คือ มหกรรมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก (Olympic Games) นั้นจักสามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญของการกีฬาได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีการแข่งขันกีฬาหลากหลายชนิดประเภท เป็นการให้โอกาสแก่นุชนทุกชาติทุกภาษา หรือทั่วทุกมุมโลกได้สามารถใช้สิทธิในการเข้าร่วมการแข่งขันได้อย่าง เสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามหลักปรัชญาโอลิมปิกอย่างหนักแน่น ที่ไม่ต้องการให้นักกีฬาเอารัดเอาเปรียบกัน หรือมีพฤติกรรมที่ไร้จิตสำนึก ขาดจริยธรรม ไม่มีน้ำใจนักกีฬา อันเป็นคุณค่าที่สำคัญแห่งจารีตประเพณีอันดีงามของวัฒนธรรมในการแข่งขันกีฬาทั่วโลก

บทบาทหลักของ IOC² จึงได้ต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางกีฬาทุกรูปแบบ เนื่องด้วยการใช้สารต้องห้าม (doping) นั้นถือว่าเป็นภัยคุกคามและเป็นการทำลายสปิริตแห่งการกีฬา (spirit of sport) ที่

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขากฎหมายระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² What is the main role undertaken by the International Olympic Committee?, [Online]. Available URL: <https://www.inbrief.co.uk/sports-law/international-olympic-committee-ioc/>, (Retrieved on 20 February 2019).

จะต้องมีการเข้มงวด และมีความมุ่งมั่นในการต่อต้านโดยมีทั้งกฎข้อห้ามและบทลงโทษ เพื่อธำรงไว้ซึ่ง สปีริตแห่งการกีฬา โดยมีองค์กรต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลก World Anti-Doping Agency หรือ WADA เข้ามาดำเนินการควบคุม กำกับ ดูแล ในการป้องกันและปราบปรามบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้สาร ต้องห้ามในการกีฬาอย่างจริงจัง โดยมีกฎหมายกีฬาที่ใช้บังคับ คือ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการ ต่อต้านการใช้สารต้องห้ามในการกีฬา (International Convention Against Doping in Sport) และประมวล กฎว่าด้วยการต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลก ค.ศ. 2015 (World Anti-Doping Code 2015)

และเมื่อกล่าวถึงกฎหมายกีฬา (Sport Law) โดยเฉพาะกฎบัตรโอลิมปิก (Olympic Charter) ซึ่ง เปรียบเสมือน“รัฐธรรมนูญโดยธรรมชาติ (Constitutional Nature)”³ ที่นักกฎหมายกีฬาระหว่างประเทศ มอง ว่า มีสภาพบังคับในทางระหว่างประเทศที่ทุกรัฐต้องปฏิบัติตาม โดยกฎบัตรโอลิมปิกดังกล่าวเป็นการ รวบรวมเอาจารีตประเพณีทางการกีฬาทั้งในประเทศและระหว่างประเทศมากำหนดใช้เพื่อใช้ปกครองการ กีฬาในทุกระดับ โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาในทุกองค์กรกีฬา ซึ่งอยู่ในระดับสหพันธ์กีฬานานาชาติ เพื่อให้มีผลผูกพันต่อ สมาคมกีฬาแห่งชาติรัฐสมาชิกของกีฬานั้นๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ได้มีการบัญญัติไว้ใน รูปแบบของ รัฐธรรมนูญ และประมวลกฎวินัย อาทิเช่น

กีฬาฟุตบอล คือ รัฐธรรมนูญสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA Statutes) ประมวลวินัยแห่งสหพันธ์ ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA Disciplinary Code) ประมวลจริยธรรมสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ 2018 (FIFA Code of Ethics 2018)

กีฬามวย คือ รัฐธรรมนูญสหพันธ์มวยสากลสมัครเล่นนานาชาติ (AIBA Statute) ประมวลวินัยแห่ง สหพันธ์มวยสากลสมัครเล่นนานาชาติ (AIBA Disciplinary Code) ประมวลจริยธรรมแห่งสหพันธ์มวย สากลสมัครเล่นนานาชาติ 2018 (AIBA Code of Ethics 2018)

พัฒนาการทางด้านการกีฬา นอกจากความนิยมในการเล่นกีฬา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศแล้ว ยังมี แนวโน้มการเติบโตทางด้านธุรกิจกีฬา ที่สูงมากขึ้นอย่างมากมาในหลากหลายมิติ ซึ่งรวมกันแล้วกลายเป็น อุตสาหกรรมกีฬา ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่มาก ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับผู้คนจำนวนมาก ทั้งด้าน ธุรกิจการค้า การลงทุน การจ้างงาน ซึ่งมีใช้มีเพียงเฉพาะตัวนักกีฬาเท่านั้นยังมีบุคคลอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วย และเมื่อมีการเพิ่มมูลค่าทางด้านธุรกิจกีฬา ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกีฬาในรายการชิงแชมป์ระดับโลก

³ Lorenzo Casini, Global Administrative Law Dimensions of International Organizations Law, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1539564 , (12 October 2015).

ระดับทวีป เช่น การแข่งขันฟุตบอลโลก (FIFA world cup) ฟุตบอลชิงแชมป์แห่งชาติยุโรป หรือการแข่งขัน กีฬาโอลิมปิก มวยสากลอาชีพ มวยไทยอาชีพ เทนนิส แบดมินตัน ฯลฯ ซึ่งในแต่ละกีฬานั้นมีแฟนคลับ ติดตามทั่วโลกเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการขยายตัวทางด้านธุรกิจกีฬาอย่างต่อเนื่อง โดยรวมแล้วจึงถือว่า พัฒนาการทางด้านการกีฬาของสังคมโลกนั้นถือเป็นการส่งผลดีต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยรวมของสังคมโลก แต่สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาซึ่งไม่อาจสามารถหลีกเลี่ยงได้ คือ ประเด็นข้อขัดแย้งต่างๆ หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในหลายๆด้าน เช่น การละเมิดสิทธิ การฝ่าฝืนกฎระเบียบ วินัย นักกีฬา กระทำผิดวินัย การลงโทษต่างๆของนักกีฬา บุคลากรกีฬา การผิดสัญญาเอเยนต์ นักกีฬา และการโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางพาณิชย์ เช่น ลิขสิทธิ์การถ่ายทอดสด สัญญาการเป็นผู้สนับสนุน (Sponsorship contract) การออกใบอนุญาต (Licensing) ซึ่งนับวันแล้วประเด็นปัญหาข้อพิพาททางการ กีฬาต่างๆ นับวันยิ่งเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และประกอบกับปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางด้านการกีฬานั้นมี รูปแบบลักษณะพิเศษ ไม่เหมือนกับเรื่องข้อพิพาททางการค้าการลงทุนอื่นทั่วไป

การกระทำผิดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาต่างๆ นั้นถือเป็นข้อพิพาททางการกีฬาที่มีลักษณะเฉพาะ มีความแตกต่างจากข้อพิพาทในเรื่องอื่นๆ ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนาการในการสร้างกลไกในการระงับข้อพิพาท ทางการกีฬา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการระงับข้อพิพาททางการกีฬาที่มีลักษณะเฉพาะ ผู้ที่มีบทบาท สำคัญในการตัดสินชี้ขาดคดี จึงถือว่ามีความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของกีฬาต่างๆอย่างแท้จริง เมื่อมีข้อพิพาทข้อพิพาทดังกล่าวข้างต้น

คณะกรรมการโอลิมปิกสากล และองค์กรสหพันธ์กีฬาต่างๆ จึงได้เห็นตรงกันว่าควรมีระบบการ ระงับข้อพิพาททางการกีฬาขึ้นมาโดยเฉพาะ และเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับสังคมกีฬา และต้องการ ให้มีสภาพบังคับตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law) จึงได้เลือกใช้รูปแบบการระงับข้อ พิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ ที่มีการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ตามที่คู่กรณีได้ตกลง ร่วมกันให้ใช้การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ และเมื่อมีคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการแล้ว คู่กรณีต้องปฏิบัติตาม หรือคำชี้ขาดนั้นมีผลผูกพันคู่กรณีและใช้บังคับคู่กรณีให้ปฏิบัติตามได้ไม่ว่าคำชี้ขาด นั้นจะเกิดขึ้นจากอนุญาโตตุลาการภายในประเทศหรืออนุญาโตตุลาการจากต่างประเทศก็ตาม ซึ่งเป็นไปตาม หลักการสำคัญแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับและปฏิบัติตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ หรือ อนุสัญญานิวยอร์ก ค.ศ. 1958 (The Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Awards or New York Convention 1958) ตามความในบทบัญญัติข้อ 1(2) แห่งอนุสัญญานิวยอร์ก ค.ศ.1958 ได้วาง หลักการสำคัญของ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไว้ว่า “คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ” ไม่หมายความว่า เฉพาะคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งเฉพาะข้อพิพาทหนึ่งข้อพิพาทใดเท่านั้น แต่ให้ รวมถึงคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการซึ่งจัดตั้งเป็นการถาวรที่คู่สัญญาได้ยื่นข้อพิพาทให้วินิจฉัยด้วย”

คณะกรรมการโอลิมปิกสากล IOC จึงได้พัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาททางการกีฬา เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสังคมรอบครีวกีฬา จึงได้นำรูปแบบของการอนุญาโตตุลาการซึ่งได้ใช้เป็นกลไกการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศ นำมาปรับใช้กับการระงับข้อพิพาททางการกีฬา เพราะมีความสะดวก ประหยัด รวดเร็ว สามารถรักษาความลับ และรักษาความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกันของกลุ่มกีฬา และเพื่อให้มีสภาพบังคับทางกฎหมายก้าวข้ามหลักดินแดนอธิปไตยแห่งรัฐ (sovereignty) โดยให้มีสภาพบังคับตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ อนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ หรืออนุสัญญานิวยอร์ก ค.ศ. 1958 ซึ่งหลักการสำคัญแห่งอนุสัญญานี้ได้นำมาใช้เป็นต้นแบบ (Model) ของการอนุญาโตตุลาการข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาในประเด็นที่ศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (CAS) ซึ่งได้รับการก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1984 เพื่อให้เป็นองค์กรถาวรชี้ขาดข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาทั้งปวง (Sport-related Disputes) เป็นไปตามหลักการในบทบัญญัติข้อ 3⁴ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ หรืออนุสัญญานิวยอร์ก ค.ศ. 1958 ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักของการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประชาคมระหว่างประเทศได้วางหลักการสำคัญไว้ว่า “แต่ละรัฐภาคีจะยอมรับนับถือคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการว่าผูกพันและบังคับคำชี้ขาดนั้นตามหลักวิธีพิจารณาความของรัฐซึ่งมีการร้องขอบังคับคำชี้ขาด ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ตามที่วางไว้ในข้อต่อไปนี้ ทั้งนี้ จะต้องไม่กำหนดเงื่อนไขให้เป็นภาระที่หนักกว่าหรือค่าธรรมเนียมหรือค่าภาระในการยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการภายในประเทศ” เห็นได้ว่าสถานะคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้น สามารถใช้บังคับได้ในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีรัฐภาคี ซึ่งเป็นไปตามที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้ยอมรับร่วมกันมาตั้งแต่ต้น (Mutual Recognition) โดยสมัครใจเข้าสู่ผูกพัน (Consent to be bound) ในคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเด็นข้อพิพาทที่สามารถระงับด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ (arbitrability) และได้เข้าทำสัญญาระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการร่วมกัน ดังนั้นคำชี้ขาด ย่อมเป็นที่สุดและสามารถใช้บังคับคู่กรณีได้ ไม่ว่าจะเป็นรัฐ องค์กรระหว่างรัฐบาล (Inter-Governmental Organizations: IGOs) องค์กรระหว่างประเทศที่มีไม่ใช่ของรัฐ (International Non-

⁴ Article III, Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Award 1958

“Each Contracting State shall recognize arbitral awards as binding and enforce them in accordance with the rules of procedure of the territory where the award is relied upon, under the conditions laid conditions or higher fees or charges on the recognition or enforcement of arbitral awards to which this Convention applies on the recognition and enforcement of domestic arbitral awards.”

Governmental Organizations: INGOs) และ ป้างเจกชน ตามหลักกฎหมายภายในประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ และตามหลักการสัญญาต้องเป็นสัญญา (pacta sunt servanda)

ศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (Court Arbitration for Sport : CAS) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ศาลกีฬาโลก” ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐ (Non-Governmental Organization-NGOs) ได้ถือกำเนิดขึ้นมาเมื่อปี ค.ศ. 1983 แนวความคิดในการก่อตั้งศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (CAS) ขึ้นมาก็เพื่อให้เป็นศาลสูงสุดของโลกกีฬา (world sports) เพื่อทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา และแนวทางในการบังคับตามคำชี้ขาดของศาล CAS ได้นำรูปแบบการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ มาใช้เป็นหลักพื้นฐานสำคัญในการระงับข้อพิพาททางการกีฬาโดยเฉพาะ ซึ่งศาล CAS นั้นได้ถูกก่อตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการโอลิมปิกสากล International Olympic Committee (IOC) ในการประชุมที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย เพื่อดำเนินงานตามธรรมนูญ ข้อบังคับ และกระบวนการโอลิมปิก โดยได้มีการบัญญัติไว้ในกฎบัตรโอลิมปิก (Olympic Charter) มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการจัดมหกรรมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก โดยขบวนการโอลิมปิก (Olympic Movement) ตามความมุ่งหมายของกฎบัตรโอลิมปิก ที่เน้นการวางหลักการและคุณค่าแห่งความเป็นโอลิมปิก

ศาล CAS เป็นองค์กรระงับข้อพิพาททางการกีฬาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในประชาคมระหว่างประเทศ เพราะศาล CAS ยึดถือหลักการความเป็นอิสระของโลกกีฬา เพื่อให้ไม่ให้อีกแทรกแซงและเพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นอิสระของการกีฬาโลก ศาล CAS จึงมีสถานะเป็นองค์กรตุลาการระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ของรัฐบาล แต่มีบทบาทในการใช้อำนาจชี้ขาดระงับข้อพิพาทในโลกกีฬา หรือทุกประเภทกีฬาและทุกสมาพันธ์กีฬา อันมีผลผูกพันต่อองค์กรกีฬา การบริหารงานขององค์กรกีฬา ทั้งกฎวินัยของนักกีฬา รวมทั้งคู่สัญญาเชิงพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ซึ่งแม้แต่รัฐก็ไม่สามารถปฏิเสธที่จะไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (CAS) ที่ถูกก่อตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการโอลิมปิกสากล (IOC) ได้

การระงับข้อพิพาททางการกีฬา โดยศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (Court Arbitration for Sport) หรือศาล CAS ที่มีลักษณะเป็นศาลชำนาญการพิเศษ ที่มีความเหมาะสมกับสังคมกีฬาหรือครอบครัวกีฬา ด้วยเพราะข้อพิพาททางการกีฬานั้นมีลักษณะเฉพาะหรือมีความละเอียดอ่อนแตกต่างจากประเด็นข้อพิพาทอื่นๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยผู้ที่ทำหน้าที่ชี้ขาดตัดสิน ที่มีใช้ผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของการกีฬาอย่างแท้จริง มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะต้องมีความสามารถในการหาทางออกหรือระงับข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ

การระงับข้อพิพาททางการกีฬาโดยศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา Court Arbitration for Sport (CAS) จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากสหพันธ์กีฬาระดับนานาชาติต่างๆ และบรรดารัฐ

สมาชิกต่างๆ ของคณะกรรมการโอลิมปิกสากล (IOC) ได้ยอมรับนำเอาระบบของการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ ด้วยเพราะการอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นกลไกสำหรับการแก้ไขปัญหากรณีพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่าย โดยที่ทั้งสองฝ่ายเห็นด้วยกับการให้มีผู้ที่เป็นตัวกลางในการตัดสิน โดยวิธีการรับฟังเหตุผลของทั้งสองฝ่าย ดังนั้นสถานะทางกฎหมายของคำชี้ขาด CAS นั้นจึงถือเป็นที่สุด และมีผลผูกพันคู่พิพาทซึ่งได้ยอมรับเขตอำนาจศาล CAS เช่นเดียวกันกับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศอื่นๆ และก็สามารถบังคับใช้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบสำคัญของอนุญาโตตุลาการคือ ความสามารถในการบังคับใช้ได้ 154 ประเทศทั่วโลก

ประมวลกฎว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา (Code of Sport-related Arbitration) ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นกลไกสำคัญสำหรับการระงับข้อพิพาททางการกีฬานับว่ามีลักษณะพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะซึ่งต้องอาศัยองค์การระงับข้อพิพาทเฉพาะทางและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านกีฬาเป็นพิเศษ เพราะองค์การกีฬาแต่ละประเภทถึงแม้ว่าจะเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีไชรัฐ (International Non-governmental Organizations: INGOs) ที่รัฐบาลของแต่ละประเทศมิได้เป็นสมาชิกหรือลงนามในกฎหมายเกี่ยวกับองค์การกีฬานั้นแต่ประการใด แต่ทว่าบทบาทขององค์การกีฬาระหว่างประเทศเหล่านั้นกลับมีบทบาทเหนือรัฐ (Supranational Role) ในกิจกรรมการกีฬาระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกีฬาโอลิมปิกซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการโอลิมปิกสากล (IOC) การจัดการแข่งขันกีฬามวยโดยสหพันธ์มวยนานาชาติ (AIBA) การจัดการแข่งขันฟุตบอลโดยสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) และการจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศโดยสหพันธ์ สมาพันธ์ หรือสมาคมกีฬานานาชาติอื่นๆ ล้วนมีเข้าข่ายลักษณะอันมีบทบาทเหนือรัฐในกิจกรรมด้านกีฬาประเภทนั้นเป็นการเฉพาะทั้งสิ้น โดยที่รัฐเจ้าของสัญชาติของนักกีฬาหรือองค์การกีฬาไม่สามารถก้าวกายแทรกแซงเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักกีฬาหรือองค์การทางกีฬาของตนได้เลย และในทางกลับกัน หากนักกีฬาหรือองค์การกีฬาของรัฐใดถูกไล่ออกหรือถูกห้ามเข้าร่วมในการแข่งขันแล้ว รัฐก็ไม่สามารถแทรกแซงหรือตั้งองค์การกีฬาประเภทเดียวกันเพื่อส่งเข้าแข่งขันในกิจกรรมการกีฬาระหว่างประเทศเหล่านั้นแทนองค์การกีฬาที่ถูกตัดสิทธิหรือถูกไล่ออกได้อีก ทั้งประเด็นข้อพิพาทระหว่างนักกีฬากับองค์การกีฬา หรือระหว่างองค์การกีฬาภายในประเทศกับองค์การกีฬาระหว่างประเทศ ไม่ว่าประเด็นข้อพิพาทนั้นจะอยู่ในรูปแบบคำสั่งทางปกครองหรือในทางมหาชน หรือจะอยู่ในรูปแบบกฎหมายเอกชน Private International Law ที่ได้ส่งผลกระทบต่อตัวนักกีฬา หรือต่อองค์การกีฬาที่ควบคุม กำกับ ดูแล

ประเด็นปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับกีฬานั้นมีหลายลักษณะ สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

ประเภทแรก คือ การกระทำอันเป็นการละเมิด ฝ่าฝืน กฎ กติกา ระเบียบการแข่งขัน รวมทั้งกฎ วินัย ข้อบังคับ ของนักกีฬาในแต่ละประเภทกีฬา และรวมทั้งการกระทำผิดวินัยหรือ รวมทั้งการกระทำผิดวินัย ของบุคลากรทางด้านการกีฬา โค้ช ผู้ตัดสิน หรือการกระทำผิดของผู้บริหารองค์กรกีฬา ทั้งระดับ ภายในประเทศ และระดับระหว่างประเทศ ตามที่องค์กรสหพันธ์กีฬานานาชาติ นั้นๆ ได้กำหนดบทลงโทษ ไว้ หรือในบางกรณีก็ยังไม่ได้มีการกำหนดโทษไว้

ประเภทที่สอง คือ การกระทำผิด โดยการฝ่าฝืนใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา Doping หรือใช้วิธีการ อันเป็นการต้องห้าม ตามที่องค์กรต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลก World Anti- Doping Agency หรือ WADA ได้มีประมวลกฎว่าด้วยการต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลก

ประเภทที่สาม คือ ข้อพิพาทสัญญาทางพาณิชย์ หรือที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาต่างๆ เช่น สัญญาการ เป็นผู้สนับสนุนกีฬา (Sport Sponsorship contract) หรือสัญญาสปอนเซอร์ (Endorsement) หรือสัญญา ธุรกิจ (Merchandising contract) หรือสัญญาการใช้ภาพลักษณ์และตราของสินค้า (Brand Image) หรือสัญญา การออกสื่อหรือสิทธิการนำเสนอข่าวของสื่อกีฬา (Media contract) หรือสัญญาอินเทอร์เน็ต หรือข้อพิพาทที่ เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์ในการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬา รวมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับบริหารจัดการสัญญาของ นักกีฬาต่างๆ เช่น ผิดสัญญาว่าจ้างนักกีฬา หรือสัญญาเอเย่นต์นักกีฬา

ปัญหาในการระงับข้อพิพาททางการกีฬา โดยศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (Court Arbitration for Sport) หรือศาล CAS

ปัญหาเกี่ยวกับการตีความในการแบ่งแยกประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางพาณิชย์

ตามบทบัญญัติของศาล CAS (Code of Sports - Related Arbitration) In force as from 1 January 2019 ข้อ R27⁵ ซึ่งยังไม่ได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาต่างๆ เช่น สัญญาการเป็น

⁵ R27 Application of the Rules

These Procedural Rules apply whenever the parties have agreed to refer a sports- related dispute to CAS. Such reference may arise out of an arbitration clause contained in a contract or regulations or by reason of a later arbitration agreement (ordinary arbitration proceedings) or may involve an appeal against decision rendered by a federation, association or sports-related body where the statutes or regulations of such bodies, or a specific agreement provide for an appeal to CAS (appeal arbitration proceedings). Such disputes may involve matters of principle relating to sport or matters of pecuniary or other interests relating to the

ผู้สนับสนุน (Sponsorship contract) หรือเกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต (Licensing) หรือข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์ในการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬา หรือสิทธิการนำเสนอข่าวของสื่อกีฬา รวมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการสัญญาของนักกีฬา หรือปัญหาเอเจนต์นักกีฬา ข้อพิพาทดังกล่าวนี้ ถือเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาโดยตรง และมีผลต่อพัฒนาการทางการกีฬา จึงควรต้องกำหนดแบ่งแยกประเด็นข้อพิพาททางพาณิชย์โดยสามารถระบุประเภทหรือลักษณะข้อพิพาททางพาณิชย์ที่อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาของศาล CAS ซึ่งศาล CAS มีเขตอำนาจเหนือข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทางพาณิชย์ตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับธุรกิจกีฬา หรือกำหนดขอบเขตประเด็นข้อพิพาททางการกีฬาในลักษณะใดที่มีความเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับการกีฬา อันจะถือว่าอยู่ในเขตอำนาจการพิจารณาคดีของศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา CAS

ปัญหาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทของศาล CAS เกี่ยวกับกรณีที่มีการฝ่าฝืน กฎ กติกาทางการกีฬา และการบริหารองค์กรกีฬา

รวมทั้งข้อพิพาทเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล และการระงับข้อพิพาทการลงโทษทางวินัยสำหรับการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา (Anti-doping) ความสำเร็จส่วนของการลงโทษทางวินัย ปัญหาในทางกฎหมายกีฬาที่ยังไม่สอดคล้องตามความมุ่งหมายของกฎบัตรโอลิมปิก (Olympic Charter) และขบวนการโอลิมปิก (Olympic Movement) และในกฎหมายกีฬาฟุตบอล คือ กฎวินัยของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ FIFA Disciplinary Code ข้อ 74,63,64,128 และปัญหาการนำข้อพิพาทที่มีการระงับข้อพิพาทโดยคณะกรรมการวินัยและอุทธรณ์ ก่อนทำการอุทธรณ์มายังศาล CAS ที่ยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติศาล CAS ข้อ R27 และ Olympic Charter ข้อ 61⁶ ซึ่งควรต้องกำหนดโทษขั้นต่ำในการลงโทษให้สอดคล้องกัน

practice or the development of sport and may include, more generally, any activity or matter related or connected sport.

⁶ Chapter 6 Measures and Sanctions, Disciplinary Procedures and Dispute resolution, Article 61 Dispute resolution

1. The decisions of the IOC are final. Any dispute relating to their application or interpretation may be resolved solely by the IOC Executive Board and, in certain cases, by arbitration Court of Arbitration for Sport (CAS).

บทบาทการระงับข้อพิพาทเฉพาะกิจ ในระหว่างการแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ตาม Olympic Charter ข้อ 61 ที่ต้องมีการชี้ขาดโดยอำนาจคณะกรรมการบริหารของ IOC ที่ถือเป็นที่สุด ประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการสมัครเข้าร่วมแข่งขัน หรือปัญหาการตีความเกี่ยวกับข้อพิพาท หรือในบางประเด็น หากไม่สามารถยุติข้อพิพาทได้ จึงจะถูกส่งเรื่องต่อไปให้ศาล CAS พิจารณา ไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้ ซึ่งยังมีความแตกต่างกับการแข่งขันกีฬาอื่นๆที่ไม่ใช่การแข่งขันกีฬาโอลิมปิก Olympic Game ซึ่งทำให้เป็นข้อแตกต่างของอำนาจศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา CAS

ปัญหาบทบาทในการไกล่เกลี่ยระหว่างคู่พิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทของศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา Court Arbitration for Sport (CAS) ตามกฎวินัยของ สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ FIFA Disciplinary Code ที่ให้ศาล CAS มีอำนาจจัดการเฉพาะการอุทธรณ์ที่มีต่อคำตัดสินหรือคำตัดสินทางวินัยที่ออกโดยองค์กรสุดท้ายของการอุทธรณ์ หลังจากที่ใช้ช่องทางกฎหมายทั้งหมดของฟีฟ่า สมาพันธ์สมาคม หรือสหพันธ์ อย่างไรก็ตาม CAS ไม่มีอำนาจในการจัดการรับเรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับการฝ่าฝืนกติกาการแข่งขัน การพักชั่วคราวถึง 4 นัดของการแข่งขัน หรือ 3 เดือน และคำตัดสินที่มาจากศาลอนุญาโตตุลาการที่เป็นอิสระและถูกจัดตั้งขึ้นมาแล้วอย่างถูกต้องจากสมาคมหรือสมาพันธ์กีฬา

ปัญหาการพิจารณาว่าคดีใดที่จำเป็นต้องเข้าสู่การพิจารณาศาล CAS ตามบทบัญญัติศาล CAS (Code of Court Arbitration for Sport) ข้อ R27 , Olympic Charter ข้อ 61 และธรรมนูญของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ FIFA Disciplinary Code ข้อ 59-60 ว่าด้วยการยอมรับเขตอำนาจศาล CAS หรือจำเป็นต้องทำการอุทธรณ์ตามธรรมนูญฟีฟ่าให้เรียบร้อยเสียก่อน ซึ่งอาจเป็นคดีระหว่างฟีฟ่า สมาพันธ์ สมาคมฯ สหพันธ์ สโมสร ผู้เล่น เจ้าหน้าที่ และตัวแทนผู้จัดการแข่งขันและตัวแทนผู้เล่นที่ได้รับอนุญาต

ปัญหาการไม่ได้แบ่งแยกประเด็นข้อพิพาท ว่าข้อพิพาทใดเป็นการพิพาทของบุคคลหรือสมาคมฯ สโมสร ผู้เล่น ฯ ระหว่างคนภายในชาติเดียวกัน (Domestic Dispute) หรือเป็นข้อพิพาทของบุคคลหรือองค์กรทางกีฬา (The Sport Bodies) ระหว่างชาติ (International Dispute) จึงยังทำให้เกิดปัญหาข้อยุ่งยากต่อคู่พิพาทที่ต้องการระงับข้อพิพาทต่อกันหลายประการ เช่น กรณีเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นภายในประเทศเดียวกัน คู่พิพาทเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยการฟ้องศาลภายในประเทศ มิได้ยื่นฟ้องต่อศาล CAS หรือต่อองค์กรภายในของ FIFA เมื่อเกิดเหตุการณ์ยื่นฟ้องศาลภายในของสมาชิก FIFA องค์กร FIFA ได้ทำการขู่มั่นแบนสมาคมฯและทีมฟุตบอลแห่งชาติ หรือผู้ตัดสิน FIFA ประจำชาติ ถ้าหากว่าสมาคมกีฬาฟุตบอลฯแห่งชาติฯ

2. Any dispute arising on the occasion of, connection with, the Olympic Games shall be submitted exclusively to the Court of Arbitration for Sport, in accordance with the Code of Sports-Related Arbitration.

นั้น ไม่สามารถจัดการให้คู่กรณีพิพาทถอนฟ้องคดีออกจากศาลภายในซึ่งฟีฟ่าเรียกว่าบุคคลที่ 3 ที่คู่พิพาทฟ้องร้องกันอยู่ภายในประเทศนั้นได้

ปัญหาประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย หรือปัญหาการบังคับตามคำพิพากษาของศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (Court Arbitration for Sport) ตามปัญหากรณีที่ CAS มีคำพิพากษาแล้ว แต่คำพิพากษา CAS มีผลบังคับใช้เฉพาะคู่ความในคดีพิพาทเท่านั้น ถ้าหากคดีมีองค์กรกีฬาอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการที่ต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาด แต่องค์กรกีฬานั้นไม่ได้เป็นคู่พิพาทในคดี ปฏิเสธที่จะให้การยอมรับตามคำพิพากษา ทำให้การบังคับคดีขาดประสิทธิภาพ และหากเมื่อคู่กรณีพิพาทคือไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา ยังขาดมาตรการในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา

บทสรุป

การที่ไม่ได้กำหนดประเภทหรือลักษณะประเด็นข้อพิพาท ทั้งประเด็นข้อพิพาททางพาณิชย์ หรือข้อพิพาทระหว่างคนภายในชาติเดียวกัน (Domestic Dispute) หรือเป็นข้อพิพาทระหว่างชาติ (International Dispute) จะให้ชัดเจน ย่อมทำให้เกิดปัญหาในการนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลผัดหลง บางครั้งอาจเกิดการละเมิดนำคดีไปฟ้องศาลภายใน ทำให้เกิดปัญหาข้อยุ่งยากตามมาหลายประการ จึงควรต้องกำหนดประเภท ลักษณะของประเด็นข้อพิพาททางการกีฬา กำหนดกรอบประเด็นข้อพิพาททางพาณิชย์ที่จะสามารถนำขึ้นสู่การพิจารณาของศาล CAS และองค์กรกีฬาในระดับนานาชาติ เช่น สหพันธ์กีฬานานาชาติ FIFA ควรต้องกำหนดอัตราโทษขึ้นต่อกับผู้ที่ฝ่าฝืน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้การลงโทษ มีความได้สัดส่วนกัน ทั้งในระดับสมาคมแห่งชาติ และในระดับนานาชาติ และต้องกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาทในชั้นคณะกรรมการวินัยและอุทธรณ์ ก่อนที่จะทำการอุทธรณ์มายัง ศาล CAS

และเมื่อองค์กรกีฬาของรัฐภายใน โดยสมาคม หรือสหพันธ์กีฬาแห่งชาติ ซึ่งได้เป็นองค์กรกีฬาสมาชิกภาคีกับองค์กรกีฬานานาชาติ เท่ากับว่าองค์กรกีฬาของรัฐภายในได้มีการยอมรับธรรมนูญข้อบังคับขององค์กรกีฬาระหว่างประเทศแล้ว ดังนั้นหน่วยงานองค์กรกีฬาของรัฐต่างๆ ย่อมควรจักต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาศาล CAS อย่างเคร่งครัด เช่นเดียวกันกับคู่พิพาท แม้องค์กรกีฬาดังกล่าวไม่ได้เป็นคู่พิพาทในคดีโดยตรง แต่ควรต้องเคารพ ยึดถือ หรือต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลอนุญาโตตุลาการการกีฬา (Code of Court Arbitration for Sport: CAS) ซึ่งถือเป็นกฎหมายกีฬาระหว่างประเทศ ที่แม้แต่รัฐเองก็ต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดของรัฐภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับและปฏิบัติตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ (New York Convention 1958) ตามที่แต่ละรัฐนั้นได้ลงนามให้สัตยาบัน โดยเป็นรัฐภาคีสมาชิกอนุสัญญาดังกล่าว

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

สำนักงานอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม. รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.

เสาวนีย์ อัสวโรจน์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีการระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาโตตุลาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

อนันต์ จันทโรภากร. ทางเลือกในการระงับข้อพิพาท: การเจรจา การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท อนุญาโตตุลาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

World Wide Web

David J. Ettinger. **The Legal Status of the International Olympic Committee.** Article 4, Pace International Law Review, (January 1992): 97-121, [Online]. Available URL: <https://digitalcommons.pace.edu/pilr/vol4/iss1/4>, or <https://core.ac.uk/download/pdf/46711934.pdf>, (Retrieved on March 5, 2019).

Despina Mavromati. “The Role of the Swiss Federal Tribunal and Its Impact on the Court of Arbitration for Sport (CAS).” 29 September, 2016, [Online]. Available URL: <https://ssrn.com/abstract=2845237> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2845237>, (Retrieved on March 12, 2019).

Lorenzo Casini. **SPORT LAW: A GROBAL LEGAL ORDER?.** [Online]. Available URL:

<http://ssrn.com/abstract=2079857> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2079857>, 2012 (June, 7).

Lorenzo Casini. **THE MAKING OF A LEX *SPORTIVA* The Court of Arbitration for Sport “The**

Provider”. [Online]. Available at URL: <https://ssrn.com/abstract=1621335>, or

<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1621335>, 2010 (June, 3).

Louise Reilly. **An Introduction to the Court of Arbitration for Sport (CAS) & the Role of National**

Courts in International Sports Disputes. Journal of Dispute Resolution, Volume 2012, Issue 1,

[Online]. Available at URL: [https://scholarship.law.missouri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=](https://scholarship.law.missouri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1124&context=jdr)

[1124&context=jdr](https://scholarship.law.missouri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1124&context=jdr) or <https://scholarship.lawmissouri.edu/jdr>, (2012): 63-81.